

0 Wstęp

Nieśmiałe zainteresowanie, fascynacja, euforia, niepokój, obawa, panika... to emocje, które – często równocześnie – pojawiają się jako reakcja na niezwykle dynamiczny rozwój generatywnej sztucznej inteligencji. Poprzedni numer pisma pokazywał uczucia w kontekście projektowania, a ostatni artykuł dr. Dawida Wienera o emocjonalnej dolinie osobliwości był znakomitym pomostem do tematu, któremu poświęciliśmy numer 22.

Tak zwana sztuczna inteligencja pojawiała się od co najmniej kilku lat w nagłówkach doniesień medialnych. Również w Formach autorzy i autorki poruszali ten temat od powstania pisma¹. Było wiadomo, że jest rozwijana i ma coraz większe możliwości. Ale prawdziwa zmiana myślenia o AI oraz lawina medialnych informacji i komentarzy ruszyły po oficjalnym udostępnieniu ChatGPT przez OpenAI (listopad 2022)². W naszej projektowej bańce poważnym wstrząsem stało się pojawienie się możliwości tworzenia obrazów na podstawie tekstu przy pomocy narzędzi generatywnych, takich jak Dall-E. W sierpniu 2022 roku w Krótkich Formach pisał o nich Janek Wilczak³. Wracając do ilustrujących ten tekst obrazów, można zobaczyć, jak bardzo poprawiła się jakość tego typu generatorów.

Konsekwencje rozwoju i upowszechniania się sztucznej inteligencji wykraczają daleko poza ewolucję narzędzi i będą wpływać na każdy obszar naszego życia, od ekonomii i rynku pracy poprzez spójność społeczną aż do polityki. Wraz z technologią jest sprzedawana bardzo konkretna wizja świata⁴.

Projektowanie również będzie areną tych zmian: edukacja projektowa, sposoby współpracy, proces projektowy. Dostępność narzędzi i niezwykła łatwość osiągnięcia rezultatów, które wyglądają przekonująco, wpływają również na oczekiwania klientów⁵.

Jesteśmy na takim etapie rozwoju sztucznej inteligencji, kiedy ważniejsze od szukania szybkich odpowiedzi jest zadawanie ważnych pytań. Takie są też artykuły w bieżącym numerze. Wyjątkowo aż osiem tekstów, gdyż temat wydaje się bardzo istotny.

Agnieszka Zgud i Kuba Kulesza z Fundacji Grupa Robocza w artykule otwierającym numer nakreślili szerokie tło historyczne rozwoju technologii i sposobów myślenia o niej, które doprowadziły nas do obecnego stanu. Jednocześnie w kontekście rewolucji AI artykuł stawia pytania o przyszłość

projektowania i technologii, rozważając, czy proces adaptacji ludzi nadaża za rozwojem maszyn. Poruszane są również etyczne aspekty automatyzacji i rosnące znaczenie twórczego myślenia w obliczu postępującej technologizacji.

„Pierwszym krokiem są refleksja oraz rozumienie możliwości i zmian, jakie sztuczna inteligencja niesie w obszarze kreacji, autorstwa czy też zmniejszania luki umiejętności. Krok drugi to sprawne identyfikowanie ryzyk i rozpoznawanie nowych obszarów odpowiedzialności projektantów, którzy chcieliby w swojej pracy wykorzystywać nowe technologie”.
O etycznym projektowaniu w dobie generatywnej sztucznej inteligencji pisze dr Patrycja Rudnicka.

Kolejny raz okazuje się, że język jest ważnym narzędziem w projektowaniu, a umiejętność adekwatnego zadawania pytań to kluczowe zagadnienie warunkujące efektywne wykorzystanie narzędzi generatywnej AI. O trudach dialogu i sztuce komunikacji z AI w projektowaniu mówi artykuł dr Patrycji Kruk.

O tym, że jest wiele sztucznych inteligencji, pisze Katarzyna Janota (Grupa Robocza), stawiając szereg pytań, które pomagają myśleć o przyszłości edukacji projektowej. „Jak jednak przełożyć te rekomendacje na głęboko zsilosowaną rzeczywistość szeroko pojętej edukacji i uczelni wyższych? Jak wesprzeć osoby uczące się w rozbajaniu i konstruowaniu technologii, które zniewalają ich codzienność? W jaki sposób eksplorować możliwości różnorodnych sztucznych inteligencji w momencie, gdy wyobraźnię zdominowała ta mainstreamowa wizja?”.

Pojęcia doświadczenia algorytmicznego, projektowania narzędzi AI i interakcji człowiek – sztuczna inteligencja oraz współpracy z data scientists są tematem wypowiedzi Anny Marii Szlachty. Autorka przedstawia również kompetencje techniczne projektantów UX niezbędne w tworzeniu produktów cyfrowych opartych na sztucznej inteligencji.

Bez odpowiednich ram prawnych rozwój sztucznej inteligencji przypominałby Dzikie Zachód. Jak ważne są regulacje i jasne przepisy w kontekście praw autorskich i wykorzystywania narzędzi generatywnych w projektowaniu oraz jak dynamicznie się zmieniają, pisze dr Jacek Markowski.

Dr hab. Michał Krzykowski przedstawia propozycję połączenia krytycznej refleksji filozoficznej z naukami o projektowaniu w kontekście następstw upowszechnienia generatywnych systemów sztucznej inteligencji. Kwestionując zasadność porównywania AI do ludzkiej inteligencji, artykuł opisuje te następstwa w nawiązaniu do hipotezy „raka technologicznego”, zaproponowanej przez astrofizyka Auréliena Barrau, a także wskazuje możliwe sposoby walki z takim rakiem.

Perspektywę pokolenia właśnie wchodzącego na rynek pracy przedstawia Maja Drożdż, zwraca ona uwagę na obawy dotyczące estetyki, idealizacji i ich konsekwencji rozwijania sztucznej inteligencji dla naszych emocji.

Mieliśmy również w planach prezentację case study związanych z wykorzystaniem AI w projektowaniu, ale uznaliśmy, że przedstawimy je – w nieodległej przyszłości – w numerze, który będzie mógł zaoferować potencjalne odpowiedzi na nakreślone tutaj pytania.

Wszystkie artykuły zostały napisane przez ludzi.

Piotr Hojda
redaktor prowadzący numeru

Dziękuję Fundacji Grupa Robocza za pomoc i wkład merytoryczny w przygotowanie numeru.

Ilustracja okładkowa: [Patrik Hardziej](#) →

Przypisy

1. M.in. artykuły *Projektanci (w) przyszłości* Artura Frankowskiego (nr 1, 2019), [formy.xyz/artukul/projektanci-w-przyszlosci/](#); *Ultima Thule. Horyzonty technologii* Marka Suchowiaka (nr 1, 2019) [formy.xyz/artukul/ultima-thule-horyzonty-technologie/](#); *Wzorce uczenia się. Inteligentne zabawki dla dzieci z zaburzeniami autystycznymi* Gerry'ego Derksena (nr 4, 2020) [formy.xyz/artukul/wzorce-uczenia-sie-inteligentne-zabawki-dla-dzieci-z-zaburzeniami-autystycznymi/](#); *Czy boty przyspieszą rewolucję na rynku badań?* Grzegorza Młynarskiego (nr 7, 2020) [formy.xyz/artukul/czy-boty-przyspiesza-rewolucje-na-ryнку-badan/](#); *W erze algorytmów. Otwarte zasoby internetu w służbie rozwoju sztucznej inteligencji?* Katarzyny Drożdżał (nr 17, 2023) [formy.xyz/artukul/w-erze-algorytmow-otwarte-zasoby-internetu-w-sluzbie-rozwoju-sztucznej-inteligencji/](#).
2. ChatGPT, Wikipedia, [en.wikipedia.org/wiki/ChatGPT](#) [data dostępu: 24.10.2024].
3. J. Wilczak, *Projektowanie w dobie sztucznej inteligencji*, 29.8.2022, Krótkie Formy, [formy.xyz/krotka-forma/projektowanie-w-dobie-sztucznej-inteligencji/](#) [data dostępu: 24.10.2024].
4. *Technologia jest zawsze polityczna. Jacek Mańko w rozmowie z Tomaszem Stawiszyńskim*, Skądinąd, Spotify, [open.spotify.com/episode/56htEr5j6BJUFtq7JodCUP?si=-u6vCA86SgiF-0wr_YwpYA&t=618](#) [data dostępu: 12.10.2024].
5. Zob. np. manifest *Trust Your Human Designer* Martyny Wędzickiej-Obuchowicz (Instagram, [instagram.com/p/C7zGAr_IYWY/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRI0DBiNWFIZA==](#) [data dostępu: 4.6.2024]).